

Soukromá vzpomínka na profesora Ivo Možného

Lucie Vidovičová

Sociologicky jsem se narodila v roce 1995. Předcházela tomu krátká doba inkubace, když jsem poprvé ve čtvrtém ročníku gymnázia v předmětu Základy společenských věd uslyšela o „jakési sociologii“. Patřím tak ke generaci, která měla na výběr snad ze tří nebo čtyř oborů, začínala studovat sociologii v Brně pod hlavičkou fakulty filozofické, měla jen něco kolem třiceti kolegů v ročníku, na většinu seminářů chodila do podniku „k Čápovi“ a byla bezprostředně ovlivněna, inspirována a okouzlena profesorem Ivo Možným. Sociologická generace roku 2016 už nic z toho nepozná, profesor Možný nás předešel v náplni věčnosti hned po začátku semestru. To tedy rozhodně nebyl jeho styl – vždycky dbal na to, aby se věci dotahovaly, ale tohle bylo zkrátka větší než on. Výjimka potvrzující pravidlo.

Moje imatrikulační kohorta si tak nejen sama psala skripty ve statistickém programu SPSS a vplouvala do začátků později vysoce oceňovaného interního informačního systému univerzity, ale mohla také čerpat z nadšení, které provázelo ustanovení Fakulty sociálních studií jako nové a progresivní, jíž je profesor Možný právem pokládán za otce i matku. Nenechme se mýlit, nebyl v tom snažení sám, ale i to bylo jeho zásluhou, že vychoval, podpořil a pro fakultu zachoval špičkové pedagogy, výzkumníky a odborníky, na jejichž bedrech fakulta stojí i dnes. Snad měl „čuch na lidi“, jak by se lidově řeklo, protože po sobě, jako správný manažer, zanechal tým, který ob stojí, i když na něj dohlíží už jen z obrázku děkan-ské galerie.

Profesor Možný byl obvykle jedním z prvních, na koho jste při snaze proplout studijním plánem narazili. Jeho Sociologie rodiny patřila k mým oblíbeným předmětům a seminární úkol „vytvořte si svůj rodokmen“ mne ještě dlouho provázel jako hobby. Dlouhou dobu mi v uších znělo také jeho svým způsobem varování, že ideální věk na to mít děti je od devatenácti do třidvaceti. Víím, že jsem tehdy zpanikařila, chci věci dělat správně, ale tenhle biologický jízdni řád se nějak nedá stihnout! Píšu to ale především pro ilustraci toho, že jsme profesurovy přednášky brali opravdu vážně. I když to možná bylo jen součástí té tehdejší mladistvé vůle po vzdělání a vědění, on byl tím, kdo ji živil a nezhášel. A to je umění, se kterým teď sama na opačné straně přednáškové místnosti bojuji. Můžeme samozřejmě argumentovat, že on tehdy neměl co do činění s „mileniály“, tedy generací, kterou musíte zaujmout nejlépe hraním divadla v kostýmu středověkého rytíře na vesmírné lodi, ale i tak byly jeho pedagogické schopnosti projevem jeho osobnosti: vlídné, ale pevné a zásadové. Jednou jsem jej chtěla navštívit v kanceláři, a když jsem po zaklepaní otevřela dveře, vidím prázdnou místnost, na křesle tašku, na stole klíče. Bylo to jen pár dní potom, co jsme byli

hromadně upozornění na nutnost kanceláře při odchodu důsledně zamykat kvůli rizikům krádeží. Počkala jsem ve dveřích a při jeho návratu jsem mu hned za nezamčené dveře vyčiničila. „Odmítám svůj životní styl a zvyklosti přizpůsobovat lumpům“, odpověděl mi tehdy nezlomně. Jeho sebejistota byla odzbrojující a okouzlující zároveň.

Pokud se o profesoru Možném něco ví ve veřejném prostoru, pak to, že byl zásadně „pro-family“ a pro-kvalitu ve vysokém školství. Když třeba hartusil nad komplexem Petera Pana nás, nové generace, že pořád nemůžeme a snad ani nechceme včas dostudovat, dodělat doktorát, přistoupit k habilitaci, nesměle jsem pípla, že „já taky ještě...“. „No jo“, odvětil mi tenkrát, „ale vy máte tři děti!“ Strhanou matku takový ohled samozřejmě potěšil. Mělo to ale dodatek: „Teď už ale všeho ostatního nechte a dejte se do toho!“

Profesor Možný byl prototypem tomu, čemu v sociální gerontologii říkáme aktivně stárnoucí aktér s komplexním rolovým setem. Byl skvělým učitelem, výzkumníkem, spisovatelem i manželským poradcem, to jen tak mimochodem. Mezi nezapomenutelné bonmoty posledních let patřilo jeho zvolání „Já možná už upadám, ale já mám odkud upadat!“. Byla to taková variace výroku, který údajně o G. B. Shawovi pronesl Alexander Woollcott: „V 83 letech možná nebyla Shawova mysl tak bystrá jako dříve, ale byla stále lepší než u všech ostatních“.

Ani nemůžu spočítat, kolikrát jsem se při psaní této krátké vzpomínky v textu vracela a opravovala čas přítomný na čas minulý. Je ... a najednou „byl“. Ze sociologických výzkumů vyplývá, že v populaci je za předčasnou považována smrt člověka před 55. rokem věku. Pokud se ptáte mě, v případě profesora Možného bylo i těch 84 let předčasných. Ale děkuji Bohu za ta společná léta a těším se snad zase někdy na shledanou.

Autorka působí jako výzkumná pracovnice Ústavu populačních studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně.